

$k=194479$ Н/мм;

– при внутрішньому тиску пневматичного пружного елемента у 1,5 атм
 $k=117343,9$ Н/мм;

– при внутрішньому тиску пневматичного пружного елемента у 2 атм
 $k=91085,12$ Н/мм;

– при внутрішньому тиску пневматичного пружного елемента у 2,5 атм
 $k=66467,52$ Н/мм;

На це безсумнівно додатково впливають гістерезисні властивості гуми з якої зроблений пневматичний пружний елемент та термодинамічні процеси стиску і розширення повітря в ньому.

Література

1. *Гука закон // Термінологічний словник-довідник з будівництва та архітектури / Р.А. Шмиг, В.М. Боярчук, І.М. Добрянський, В.М. Барабаш ; за заг. ред. Р.А. Шмига. — Львів, 2010. — С. 74. — ISBN 978-966-7407-83-4.*

2. *Опір матеріалів: Навч. посіб. для студентів ВНЗ. Рекомендовано МОН / Шваб'юк В. І. — К., 2009. — 380 с.*

УДК 629.113

*Сахно Володимир Прохорович, д.т.н., професор
 Національний транспортний університет*

*Криворот Анатолій Ігорович, к.т.н., доцент,
 Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ШВИДКОСТІ ЗАТУХАННЯ КОЛИВАНЬ ПРУЖНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ПІДВІСКИ АВТОМОБІЛЯ

На комфорт водіїв і пасажирів можуть впливати різні фактори, такі як нерівність дороги, система підвіски автомобіля, система підвіски сидінь і система підвіски кабіни (для вантажних транспортних засобів (ТЗ)) [1]. З огляду на значний вплив вібрації на здоров'я людини, автомобільна промисловість надає великого значення проектуванню, переобладнання існуючих типів підвісок ТЗ так і виробництву нових, що знижують вібрацію до мінімуму. Деякі дослідники зосереджуються на вдосконаленні основної системи підвіски автомобіля для зменшення вхідної вібрації від дороги через шасі до тіла людини [2–4], тоді як інші прагнуть покращити конструкцію підвіски автомобільних сидінь [5]. Основним засобом ізоляції вібрації в автомобільних транспортних засобах є певна форма пружинного елемента (циліндри та еліпсоїди), причому найпоширенішими типами є металеві пружини, гідравлічні елементи та пневматичні пружні елементи. Пневматичні пружні елементи вважаються найбільш універсальними серед усіх, і очікується, що пневматична підвіска буде найбільш швидкозростаючим ринком порівняно з іншими системами підвіски.

Мета даної роботи полягає в дослідженні та порівнянні робочих процесів затухання коливань пружинної та пневматичної підвіски транспортних засобів

категорії N1 на прикладі автомобіля Opel Vivaro.

Коли пружиний елемент деформується, то виникає сила, яка намагається повернути його в початковий розмір і форму. Ця сила спричинена електромагнітними ефектами між атомами та молекулами матеріалу, з якого складається пружиний елемент. Ця сила називається силою пружності. В залежності від величини цієї сили і буде змінюватися вібропоглинання, або швидкість затухання коливань. Для визначення вібропоглинання було проведено експериментальне дослідження, а саме навантаження пружного елемента тягарцями у 16 кг і додаткове скидання тягарця у 4 кг з висоти у 30 см (рис. 1).

Рисунок 1 – Процес зняття діаграм затухання.

Детальне вивчення графічних залежностей на рисунках 2 – 3 дає дійсний час затухання. Для металевого пружного елемента час рівний 3,05 с, а для пневматичного пружного елемента при внутрішньому тиску в 1 атм к – 1,1 с. Аналіз даних показує, що процес затухання у пневматичному пружному елементі при всіх тиска відбувається майже втричі швидше.

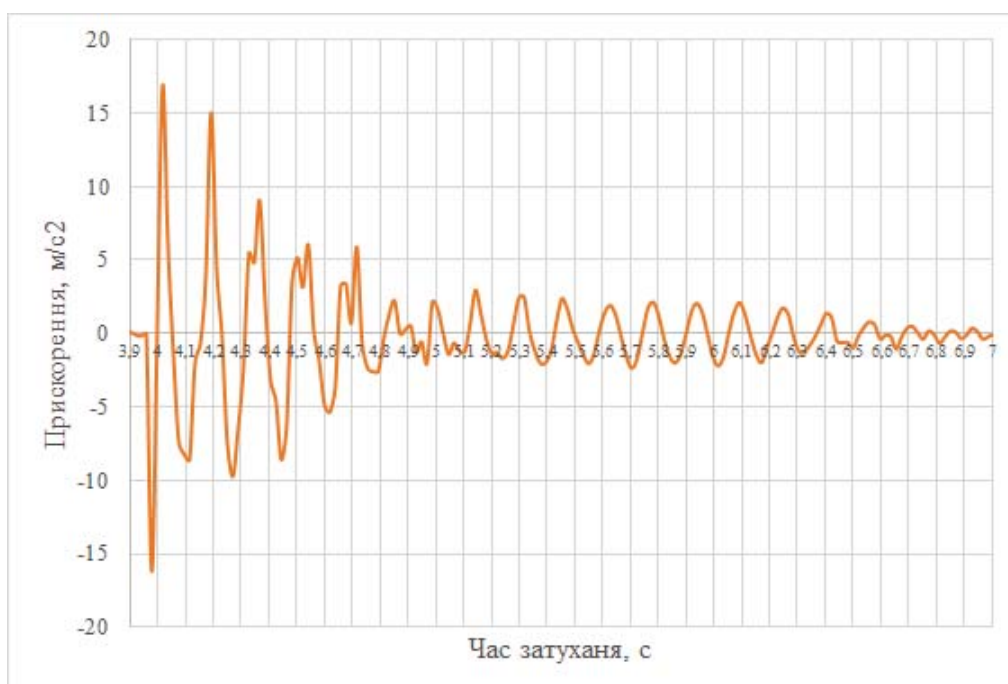

Рисунок 2 – Експериментально визначений процес затухання вертикальних коливань у металевому пружному елементу задньої підвіски автомобіля Opel Vivaro.

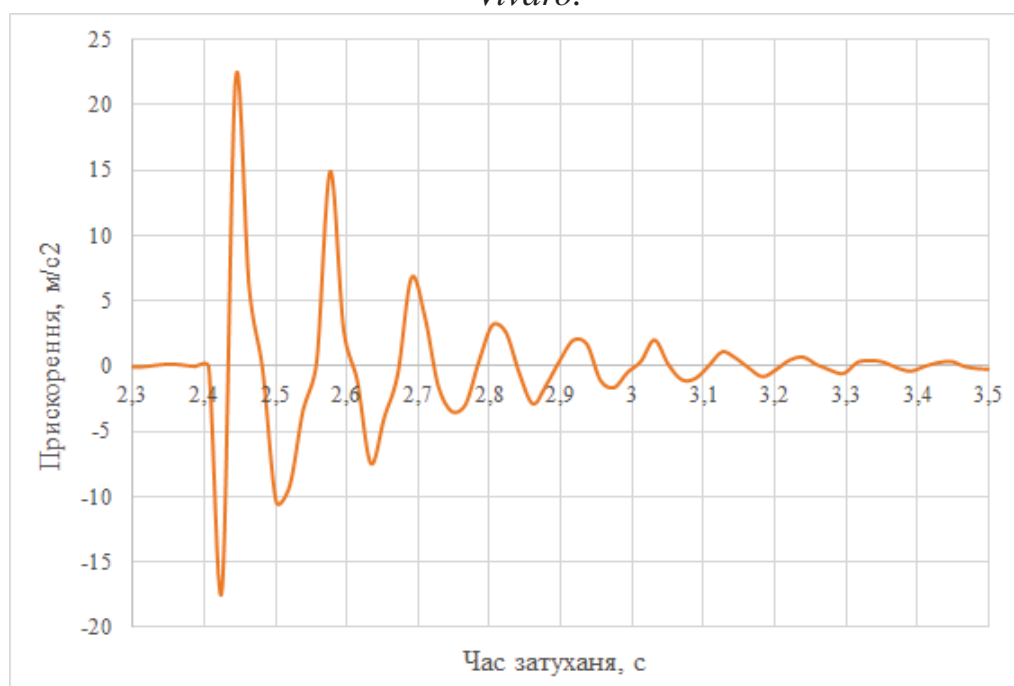

Рисунок 3 – Експериментально визначений процес затухання вертикальних коливань у пневматичного пружного елементу (РБ=1 атм) задньої підвіски автомобіля Opel Vivaro.

З отриманих експериментальних даних було виведено диференційні рівняння (1) для металевого пружного елементу і (2) для пневматичного пружного елементу, які описують процес затухання коливань.

$$x(t) = e^{-3,101t} (-16,19 \cdot \cos 43,04 \cdot t - 1,167 \cdot \sin 43,04 \cdot t) \quad (1)$$

$$x(t) = e^{-5,68t} (-17,07 \cdot \cos 65,45 \cdot t - 1,481 \cdot \sin 65,696 \cdot t) \quad (2)$$

Графічне відображення рішення рівнянь (1) і (2) представлено на рисунках 3 4 і 5 відповідно.

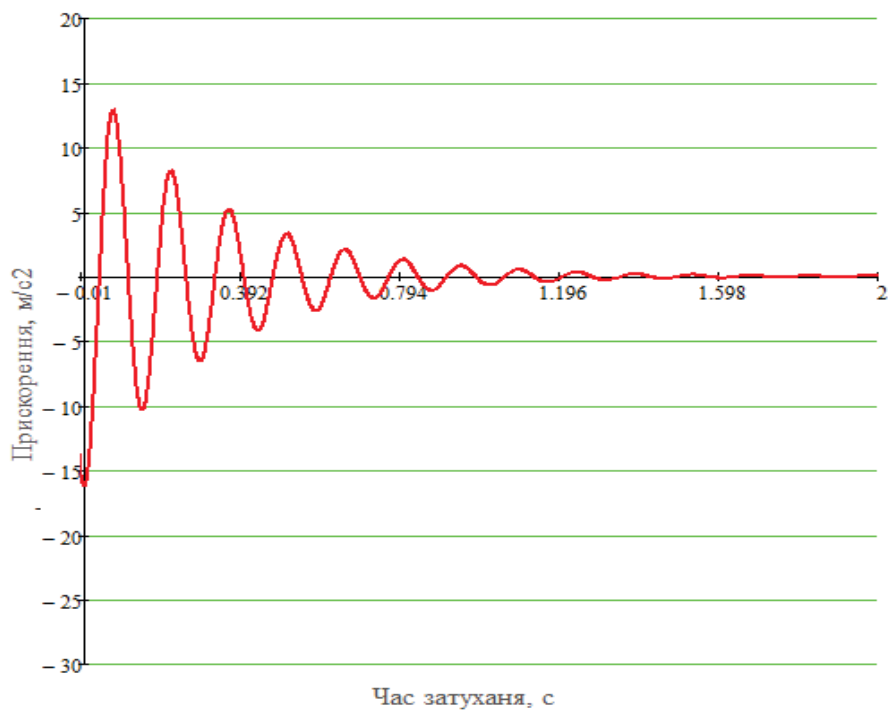

Рисунок 4 – Математично визначений процес згасання вертикальних коливань металевого пружного елемента задньої підвіски автомобіля Opel Vivaro.

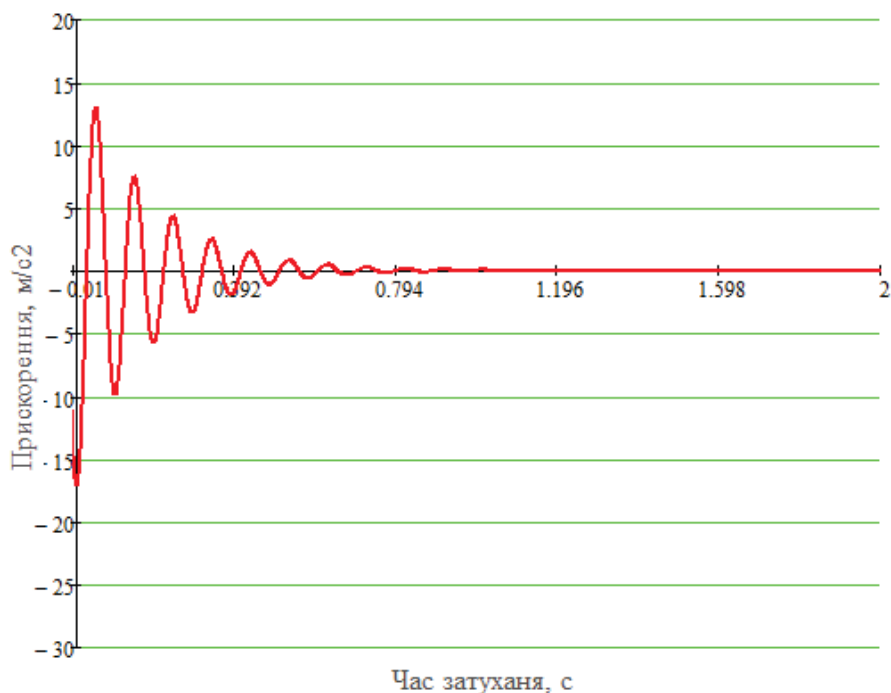

Рисунок 5 – Математично визначений процес згасання вертикальних коливань у пневматичного пружного елемента ($P_B=1$ атм) задньої підвіски автомобіля Opel Vivaro.

Отримані результати досліджень доводять ефективність використання

пневматичних підвісок для всіх категорій автомобілів. Переобладнання підвісок автомобілів Opel Vivaro на пневматичні пружні елементи відбувається із-за старіння металевих пружних елементів, які під час експлуатації з часом просідають від навантаження і вже не витримують постійний дорожній просвіт. Тим більше, за рахунок використання пневматичного пружного елемента, типу рукав закручування, дозволяє змінювати: кліренс, жорсткість і пружність підвіски лише зміною внутрішнього тиску пневмоелементу, що додатково створює комфортне перебування як водія так і пасажирів з вантажем в даному автомобілі.

Проведені дослідження показали, що процес затухання коливань у пневматичному пружному елементі при всіх тиска відбувається майже втричі швидше ніж у металевому пружному елементі та додатково зменшуються амплітуди коливань.

Література

1. *INFLUENCE OF THE TECHNICAL CONDITION OF THE RUNNING SYSTEM OF ARTICULATED BUSES ON STABILITY OF THEIR STRAIGHT-LINE MOTION*, Sakhno, V., Polyakov, V., Murovanyi, I., Timkov, O., Mialkovska, L., Popovych, P., Poberezhnyi, L., 2023 , *Communications - Scientific Letters of the University of Žilina* , (1) , B52-B61

2. S. Wen, M. Z. Q. Chen, Z. Zeng, X. Yu, and T. Huang, "Fuzzy control for uncertain vehicle active suspension systems via dynamic sliding-mode approach," *IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics: Systems*, vol. 47, no. 1, pp. 24–32, 2017.

3. Y. Huang, J. Na, X. Wu, X. Liu, and Y. Guo, "Adaptive control of nonlinear uncertain active suspension systems with prescribed performance," *ISA Transactions*, vol. 54, pp. 145–155, 2015.

4. F. Zhao, S. S. Ge, F. Tu, Y. Qin, and M. Dong, "Adaptive neural network control for active suspension system with actuator saturation," *IET Control :eory and Applications*, vol. 10, no. 14, pp. 1696–1705, 2016.

5. D. Ning, H. Du, S. Sun, W. Li, and W. Li, "An energy saving variable damping seat suspension system with regeneration capability," *IEEE Transactions on Industrial Electronics*, vol. 65, no. 10, pp. 8080–8091, 2018.